ואי עבדת אהנית מאי אי עבדת אהנית [א] דאי אתי בעל מערער לא משגחינן ביה כדתניא [א] מעשה באדם אחד שהביא גט לפני רבי ישמעאל אמר לו צריך אני לומר בפני נכתב ובפני נחתם או איני צריך אמר לו בני מהיכן אתה אמר לו רבי מכפר סיסאי אני אמר לו צריך אתה לומר בפני נכתב ובפני נחתם שלא תיזקק לעדים לאחר שיצא נכנס לפניו רבי אלעאי אמר לו רבי והלא כפר סיסאי מובלעת בתחום ארץ ישראל וקרובה לציפורי יותר מעכו [ב] ותנן רבי מאיר אומר עכו כארץ ישראל לגיטין ואפי' רבנן לא פליגי עליה דר"מ אלא בעכו דמרחקא אבל כפר סיסאי דמקרבא לא אמר לו שתוק בני שתוק הואיל ויצא הדבר בהיתר יצא הא איהו נמי שלא תיזקק לעדים קאמר ליה לא סיימוה קמיה שלח ליה ר' אביתר לרב חסדא גיטין הבאים משם לכאן אין צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם לימא קסבר לפי שאין בקיאין לשמה והני גמירי ותסברא והא רבה אית ליה דרבא אלא דכ"ע בעינן לקיימו וכיון דאיכא רבים דסלקי ונחתי מישכח שכיחי אמר רב יוסף מאן לימא לן דר' אביתר בר סמכא הוא [ג] ועוד הא איהו דשלח ליה לרב יהודה בני אדם העולין משם לכאן הן קיימו בעצמן [1] ויתנו (את) הילד בזונה והילדה מכרו ביין וישתו וכתב ליה בלא שירטוט וא"ר יצחק [ב] שתים כותבין שלש אין כותבין במתניתא תנא שלש כותבין ארבע אין כותבין א"ל אביי אטו כל דלא ידע הא דר' יצחק לאו גברא רבה הוא בשלמא מילתא דתליא בסברא לחיי הא גמרא היא וגמרא לא שמיע ליה ועוד הא ר' אביתר הוא דאסכים מריה על ידיה דכתיב [2] ותזנה עליו פילגשו רבי אביתר אמר זבוב מצא לה ר' יונתן אמר נימא מצא לה ואשכחיה ר' אביתר לאליהו א"ל מאי קא עביד הקב"ה א"ל עסיק בפילגש בגבעה ומאי קאמר אמר ליה אביתר בני כך הוא אומר יונתן בני כך הוא אומר א"ל ח"ו [ד] ומי איכא ספיקא קמי שמיא א"ל אלו ואלו [ה] דברי אלהים חיים הן זבוב מצא ולא הקפיד נימא מצא והקפיד אמר רב יהודה זבוב בקערה ונימא באותו מקום זבוב מאיסותא ונימא סכנתא איכא דאמרי אידי ואידי בקערה זבוב אונסא ונימא פשיעותא אמר רב חסדא [ג] לעולם אל יטיל אדם אימה יתירה בתוך ביתו שהרי פילגש בגבעה הטיל עליה בעלה אימה יתירה והפילה כמה רבבות מישראל אמר רב יהודה אמר רב כל המטיל אימה יתירה בתוך ביתו סוף הוא בא לידי שלש עבירות גילוי עריות ושפיכות דמים וחילול שבת [ו] אמר רבה בר בר חנה הא דאמרי רבנן [ד] שלשה דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשיכה עשרתם ערבתם הדליקו את הנר צריך
למימרינהו

דאי אתי בעל כו'. אבל אי לא אמרת ואתי בעל ומערער מיפסיל: **כדתניא.** דאף מי שאינו צריך לומר אם אמר מהני: **כפר סיסאי.** שם מקום: **שלא תיזקק.** האשה לעדים אם יקרא עליו ערער: **והא איהו נמי כו'.** ולאו משום דצריך ומאי קשיא ליה לר' אלעאי: **לא סיימוה קמיה.** דר' אלעאי לסיומא דמילתיה דר' ישמעאל: **משם לכאן.** מבבל לא"י: **דסמכא הוא.** ראוי לסמוך עליו: **ויתנו (את) הילד כו'.** שהיו משתהין בא"י ומניחין נשותיהן עגונות ובטלים מפריה ורביה שנקל בעיניהם ילדים וילדות: **שתים.** שתי תיבות כותבין מן המקרא בלא סרטוט: **בשלמא מילתא דתליא בסברא.** אי לא הוה סבר לה מדעתו: **לחיי.** כלומר שפיר מלית למימר דלאו גברא רבה הוא: **וגמרא לא שמיע ליה.** הא גמרא דר' יצחק: **דאסכים מריה על ידיה.** נגלות לו סוד לכוין דברים הסתומים על אמיתתם: **ותזנה עליו פילגשו.** בפילגש בגבעה כתיב. ותזנה סרחה עליו: **זבוב מצא לה.** בקערה: **נימא מצא לה.** לקמיה מפרש: **ואשכחיה** גרסי': **נימא מצא והקפיד.** כדמפרש טעמא ואזיל: **נימא באותו מקום.** ודרכן היה להסיר את השער ולא ליסכן בועלה ליעשות כרות שפכה ומשום דסכנתא הוא הקפיד עליה וברחה מפני אימתו: **גילוי עריות.** כשמגיע זמן טבילתה בעת לינה והיא יראה לומר לא טבלתי ומשמשתו נדה: **שפיכות דמים.** כי הכא או פעמים שבורחת מפניו ונופלת באחת הפחתים או [נ] בנהר: **וחילול שבת.** פעמים שמדלקת נר או מבשלת משחשיכה מפני אימתו והוא אינו יודע: **עשרתם.** פירות שנאכל למחר: **ערבתם.** עירובי חצירות:
בהמתן

ואי עבדת אהנית. משמע דבפני נכתב מועיל בא"י והא דאמר בספ"ב (לקמן דף כג:) בארץ דלאו אדיבורה (א) סמכינן מהימנא היינו משום דאיירי בלא אמר בפני נכתב כשתס מבילאי גט בארץ ישראל אבל אי אמר סמכינן אדבוריה כדאמרינן הכא: **ויתנו (את) הילד בזונה.** לפי שהן משתהין בארץ ישראל היו בניהם ובנותיהם משתעבדים בשביל מזונות והיינו בזונה בשביל מזונות [ט] ועוד מפ' כדאמר בירושלמי עובדא הוה בחד שמכר בתו ללמוד תורה והלך ולמד: **א"ר יצחק** שתים כותבין. בה"ג פוסק כר' יצחק ואע"ג דפליג אמתניתא דיודע היה שאינה עיקר ואומר ר"ת וכן פי' ריב"א בשם רבינו אליהו דדוקא שמתכוין לכתוב הפסוק לדרשה כי הכא אבל כשאדם שולח איגרת לחבירו מותר שיכתוב לשון המקרא כדי לכתוב לשון נח בלא שירטוט מיהו בירושלמי [י] פ' בתרא דמגילה משמע קצת דאסור דקאמר התם מהו לכתוב תרתין תלת מילין מן פסוקא ומייתי ר' מונא שלח כתב לר' אושעיא בר שימי ראשיתך מצער היה מאד ישגא אחריתך משמע שלא היה כותב אלא לשם איגרת שלומים ולא לדרשה ואעפ"כ היה מקפיד שלא לכותבו כסדר ומיהו הרבה מביא שם שנראה שהיו כותבין לדרשה דקאמר מר עוקבא שלח כתב לריש גלותא דהוה קאי ודמיך בזמרא פירוש כשהיה שוכב וקם היו מזמרין לפניו ישראל [כ] אל תשמח אל גיל כעמים וכן הרבה מביא שם וא"ת דאמר בהקומץ רבה (מנחות דף לב:) ובפ"ב דמגילה (ד' יח:) דתפילין אין צריכין שירטוט והלא אפי' שלש או ארבע תיבות צריכין סרטוט ואור"ת דתפילין לא בעי סרטוט על כל שיטה ושיטה אבל עושה סרטוט אחת למעלה וכותב תחתיו כמה שיטין ואור"ת [ל] דאין לסרטט תפילין על כל שיטה ושיטה כדאמר עלה בירושלמי בפ' במה מדליקין) כל הפטור מדבר ועושהו נקרא הדיוט וכן משמע בהקומץ רבה (שם דף לב:) דקאמר התם תפילין אין צריכין סרטוט ופריך מהא דתניא ס"ת שבלה ותפילין שבלו אין עושין מהן מזוזות לפי שאין מורידין מקדושה חמורה לקדושה קלה הא מורידין עושין והא מזוזה בעי סרטוט ומשני תנאי היא ומדלא משני הכא במאי עסקינן במסורטטין משמע דאין רגילות לסרטט כלל לא ס"ת ולא תפילין והיינו משום דנקרא הדיוט ומיהו אם אין הסופר יכול לכתוב יפה בלא סרטוט צריך לסרטט על כל שיטה ושיטה משום זה אלי ואנוהו והא דאמר בפ"ק דמגילה (דף טז:) דברי שלום ואמת מלמד שצריכה סרטוט כאמיתה של תורה אור"ת דלאו היינו ס"ת דהא לא בעי סרטוט אלא היינו מזוזה וקרי ליה אמיתה של תורה על שם שיש בו שם יחוד מלכות שמים וכן פירש ר"ח וכן נראה דאי בס"ת כדפי' שם בקונטרס הא דפסלינן התם בפ"ב דמגילה (דף יט.) אדיפתרא ושלא בדיו לאתויי כתיבה כתיבה מדכתיב (ירמיה לו) ואני כותב על הספר בדיו ומאי לא ילפי מאמיתה של תורה ואי במזוזה מיירי ניחא דאם כן הייתי מצריך דוכסוסטוס כמו במזוזה והא דאמר במסכת סופרים (פ"א הל' א') אינו רשאי לכתוב אא"כ סירגל ויריעה שאינה מסורגלת פסולה היינו ד' שרטוטין מלמעלה ולמטה ומלצדין ודוחק[מ]: **זבוב** מצא לה נימא מצא לה. מותזנה עליו דריש לשון זנות ולשון מזון וא"ת ומנלן דלא הוי זנות ממש ואמר ר"ח מדלא להחזירה כדמוכח קראי דאפי' פילגשים לא היה דרכם להחזיר אחר זנותם כדכתיב [נ] בא אל פילגשי אביך וכתיב[ס] ותהיינה צרורות עד יום מותן אלמנות חיות: **נימא** מצא לה. וא"ת והא אמר בסנהדרין בפ' כ"ג (דף כא.) שאין להם לבנות ישראל שער לא בית השחי ולא בית הערוה וי"ל דבת יפת תואר היתה כדמשני התם גבי תמר: **שלש** עבירות. בסדר עולם אמר דאותו יום דפילגש בגבעה [ע] שבת היה ור"ת כתב ג' עבירות גילוי עריות ושפיכות דמים וחילול השם וג' היו בפילגש בגבעה ולהכי לא חשיב אבר מן החי:

ערבתם. פי' בקונטרס עירובי חצירות ואין נראה אלא כמו שפי' בקונט' בבמה מדליקין (שבת דף לד.) דפריך התם הא גופא קשיא אמרת עם חשיכה ערבתם הא ספק חשיכה לא והדר תני ספק חשיכה מערבין ומשני כאן בעירובי תחומין פי' בקונט' דרישא בעירובי תחומין דבספק חשיכה אין מערבין וכן פר"ח והיינו משום דבעירובי תחומין מחמירין טפי שיש לה סמך מן הפסוק וכן משמע בפ' מי שהוציאוהו (עירובין דף מו:) גבי הלכה כדברי המיקל בעירוב רב פפא אמר אצטריך סד"א ה"מ בעירובי חצירות אבל בעירובי תחומין אימא לא[פ]:
השתא

עין משפט נר מצוה

בא א מיי' פ"ו מהלכות גירושין הלכה ו סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן קמב סעיף א:
בב ב מיי' פ"ז מהל' ספר תורה הלכ"ו ופ"ד מהל' יסוה הלכה לה סמג עשין כב טוש"ע יו"ד סי' רפד סעי' ב:
בג ג מיי' פט"ו מהל' אישות הלי"ט:
בד ד מיי' פ"ה מהל' שבת הל"ג סמג עשין ל טוש"ע או"ח סי' רס סעי' ב:

◆

מוסף רש"י

ערב שבת עם חשיכה. שאם יאחר להזכירם מבעוד יום יפשעו ויאמרו עדיין יש שהות (שבת לד.). **עשרתם.** פירות האלין לסעודת שבת, שאף אכילת עראי של שבת קובעת למעשר כדאמרינן במסכת ביצה (לד:) דשבת עונג איקרי, מכל שהוא הוי עונג (שבת שם). **ערבתם.** עירובי תחומין וחצרות, והני תרי שייכי למימרינהו בלשון שאלה, דשמא כבר עשו, אבל נר לא שייך הדלקתם, דדבר הנראה לעין הוא (שם).

◆

תוספות רי"ד

ואי עבדת (א) מהימנת מאי אי עבדת מהימנת דאי אתי בעל ומערער יפסיל ליה לא משגחינן ביה שכבר מקויים הוא: אמר רב חסדא לעולם אל יטיל אימה יתירה בתוך ביתו שהרי פלגש בגבעה הטיל עליה בעלה אימה יתירה והפילה כמה רבבות מישראל. אמר ב יהודה אמר רב כל המטיל אימה יתירה בתוך יתו בא לידי ג' עבירות ילוי עריות ושפיכות מים וחילול שבת. פי' ומשמשתו נדה בימי ציצה ואומרת טבלתי מפני אימתו או תברח לפניו למקום המסוכן ותפול בא' מן הפחתים ר מבשר או שמא תדליק ו הנר ותבשל לו בשבת:

א) נ"ל מהימנת מאי אי עבדת מהימנת וכו' או נ"ל אי עבדת מהימנות כו'

מסורת הש"ס

א) [תוספתא פ"א], ב) [מכאן עד כפר סיסאי דמקרבא לא, ליתא בתוספתא], ג) [בע"י הגירסא דהא שלח לו רבי אביתר לרב יהודה סו"ן], ד) [כריתות ג:], ה) [עירובין יג:], ו) שבת לד. ע"ש, ז) [צ"ל מגבער], ח) נ"ל ועוד מפרש ר"ת או ר"י או שצריך למחוק מלת כדאמר. [מהרי"ם], ט) [נ"ל פ"ג שהוא פרק בני העיר שהפרק בתרא בירושלמי הוא הקורא עומד], י) [נ"ל בפ"ק דשבת הלכה ב וכ"ה בתוס' מנחות לב:], כ) [ועי' תוס' מנחות לב: ד"ה הא וכסוטה יז: ד"ה כתבה], ל) [שמואל ב כ טז], מ) [שם כ], נ) [עי' ברי"ף פ"ב דשבת סוף גמ' למשנה ג' דברים], ס) [וע' תוס' שבת לד. ד"ה לא קשיא].

◆

תורה אור השלם

1. וְאֶל עַמִּי יַדּוּ גוֹרָל וַיִּתְּנוּ הַיֶּלֶד בַּזּוֹנָה וְהַיַּלְדָּה מָכְרוּ בַיַּיִן וַיִּשְׁתּוּ: יואל ד ג
2. וַתִּזְנֶה עָלָיו פִּילַגְשׁוֹ וַתֵּלֶךְ מֵאִתּוֹ אֶל בֵּית אָבִיהָ אֶל בֵּית לֶחֶם יְהוּדָה וַתְּהִי שָׁם יָמִים אַרְבָּעָה חֳדָשִׁים: שופטים יט ב

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אמר ר"י וכו' אל תשמח אל גיל בעמים. כעמים אל גיל צ"ל וכן הוא בירושלמי: **בא"ד** ראין לשרטט. עי' סוטה יז ע"ב תוד"ה כתבה:

◆

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ואי עבדת וכו' דלאו אדיבורה דידיה סמכינן:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones